

УДК 911.3

ГУКАЛОВА І.В.

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ЕКОЛОГО-СОЦІАЛЬНОЇ
СИТУАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ)**

Проблеми поєднання в регіональному аналізі соціально-економічного розвитку екологічних умов і стану соціальної сфери виникли не випадково. Як екологічні, так і соціальні умови проживання населення являють собою той фундамент, на якому

будується здорова економіка і взагалі здорове суспільство. Разом з цим в певному еколого-суспільному середовищі формуються відповідні демографічні процеси, йому притаманні нерідко одні й ті ж самі характеристики населення, розселення тощо. Розуміючи під соціальною сферою і саме населення (з характеристиками його відтворення, механічного руху, розселення, здоров'я і т.д.), і традиційні соціально-інфраструктурні галузі, що за це відповідають, і розвиток новітніх форм індустрії послуг та інформування, а також, безперечно, умови забезпечення матеріальних потреб, зазначимо, що комплексне вивчення розвитку цієї сфери потребує в сучасних умовах ще і постійної паралельної уваги до екологічних проблем регіону.

З одного боку, еколого-соціальна ситуація означає те, що в будь-якому регіоні на перебіг багатьох соціальних і соціально-географічних процесів впливає стан його навколишнього середовища (маються на увазі як умови, так і ресурси). З іншого боку, розвиток населення, його розселення, рівень життя людей, штучно створена інфраструктура і сама формує певну культуру природокористування, а отже - якість навколишнього природного середовища.

Інтерес до проблеми дослідження соціальних процесів при врахуванні еколого-географічної ситуації значно виріс з кінця 80-х років минулого століття. Інтенсивність вивчення значно зросла після екологічної трагедії для України і багатьох інших держав – Чорнобильської катастрофи. Саме тоді проблеми взаємозв'язку “соціального” та “екологічного” набули яскравого і, нажаль, моментального підтвердження [3]. На сьогодні вже набули широкого вжитку терміни “еколого-соціальна комфортність” [5], розширюється тлумачення “якості життя” [1,8 та ін.] тощо. Це вказує на те, що науковцями зроблено значні кроки в пошуку інтегрального поняття і системи відповідних показників (індикаторів), за допомогою яких можна оцінити результати і недоліки здійснення регіональної політики зі створення умов, котрі забезпечують достойне життя, добробут і вільний розвиток кожної людини. Спробі оцінити еколого-соціальні умови конкретного регіону присвячена також і ця публікація. З цією метою пропонується поміркувати над напруженістю еколого-соціальної ситуації в Житомирській області і спробувати відзначити там території, які є відносно привабливими в цьому плані, мають шанс швидко подолати еколого-соціальні проблеми, і ті, які характеризуються незадовільною екологічною і соціальною обстановкою.

Як не дивно, але порівнюючи Житомирську область з іншими областями України, її цілком обґрунтовано можна віднести до таких, де рівень техногенного навантаження є мінімальним. На цьому наголошують багато авторів, що досліджують еколого-географічну ситуацію (наприклад [2, 6]). Потужність очисних споруд тут становить понад 100 млн.м³ на рік, що майже повністю виключає скидання забруднених стічних вод у водойми без очистки. Обсяги відведення (скидання) забруднених стічних вод складають 36,0 млн.м³, що становить 0,9 % від їх загальних обсягів по Україні. Навіть враховуючи досить незначну частку цієї області у загальних обсягах виробництва товарів і послуг в Україні, така водогосподарська ситуація є майже благополучною. Стан справ у сфері забруднення атмосферного повітря і накопичення у сховищах токсичних відходів також можна вважати задовільним. На одиницю території шкідливі викиди в атмосферу становлять тут 2,1 тонни порівняно з 10,1 тоннами (на км²) у середньому по Україні, кількість ж відходів дорівнює 36,8 кг/км². (2002 р.)

Найактуальнішою і найскладнішою проблемою області залишається радіаційне забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи. Значна частина території (9,8 тис.км²) 9 районів і місто Коростень знаходяться у зоні радіаційного забруднення. Це безумовно буде ще досить довго просувати область на декілька місць назад в

загальному рейтингу областей України. Традиційними видами природокористування тут завжди були лісокористування і сільськогосподарське землекористування. Що стосується останнього, то воно не було легким і до катастрофи, тому що потребувало внесення значної кількості потрібних для нормального врожаю мікроелементів і добрив. Тепер же традиційне сільськогосподарське виробництво на цих землях взагалі втратило свій сенс, бо отримувані продукти рослинництва і тваринництва не придатні до споживання через радіоактивне забруднення. Як наслідок — виникло вимушене безробіття у регіоні, яке наклалося на інші постчорнобильські проблеми [4].

Однією із складових техногенного навантаження на територію є демографічне навантаження (тиск), що в такому разі означає відношення щільності населення в певному адміністративному районі до середньої густоти населення в природно-господарському регіоні. Якщо коефіцієнт демографічного навантаження більший за одиницю, то вплив населення на територію вважається найбільш відчутним. На цих територіях, як правило, зосереджується і промисловість, і транспорт, і підприємства культурно-побутового призначення, що тільки підсилює вплив безпосередньо населення. Щільність населення на території Житомирської області майже вдвічі менша за щільність населення по країні в цілому. Однак внутрішньообласний розподіл населення нерівномірний. “Перевантаженими” в цьому плані є перш за все (за виключенням безпосередньо міста Житомир, де коефіцієнт демографічного тиску дорівнював на початок 2003 р. 30,8) Бердичівський район (де щільність населення майже втричі перевищує середньообласний показник), а також Житомирський, Коростенський, Новоград-Волинський райони. В групу, де показники щільності відповідають середньообласному показнику потрапили Андрушівський, Баранівський, Володарськ-Волинський, Коростишівський, Чуднівський райони. Решта районів відноситься до найменш густо заселених.

Кризові явища та процеси в суспільстві — його економіці, екології, політиці — спричинили кризову ситуацію у відтворенні чисельності населення в Житомирській області. Як і інші регіони України, область відноситься до таких, де відбувається депопуляція — смертність населення перевищує народжуваність. З 1989 по 2001 рік чисельність населення області зменшилася на 10,1 %. На цьому фоні відбувається і катастрофічне постаріння населення. Як свідчать дані діаграм на рис.1, у порівнянні з переписом 1989 р., за даними останнього перепису 2001 р. питома вага населення у віці, молодшому за працездатний зменшилася, проте частка людей похилого віку в регіоні значно зросла.

Через недостатній рівень медичного обслуговування в сільській місцевості спостерігається перевищення смертності за причинами смерті в 1,5 рази по майже всіх показниках порівняно з аналогічними у міських поселеннях. В усіх районах Житомирської області сільське населення має вищу загальну смертність, ніж міське, в окремих випадках у 2 рази.

Населення області, порівняно з іншими промисловими регіонами, менш урбанізовано. В сільській місцевості проживають більше 44 % загальної кількості жителів області (по Україні 32,8 %). 382 тис. осіб проживають на забруднених територіях. Показники захворюваності окремими видами хвороб свідчать про негативні тенденції в стані здоров’я населення, особливо сільського. Тільки за 1996-2000 рр. загальна захворюваність по області зросла на 13 % [7]. Особливе занепокоєння викликає різке зростання інфекційних хвороб, туберкульозу, онкопатології, цукрового діабету та психічних порушень.

Вирішальними факторами впливу на стан здоров’я в багатьох випадках

виступають не стільки екологічні, скільки соціально-економічні умови проживання населення, територіальна організація і рівень розвитку соціальної інфраструктури. Лише комплексний аналіз дає змогу показати рівень захищеності життєдіяльності населення певного району і наявність в ньому потенціалу для всебічної реалізації стратегії сталого (збалансованого) розвитку. Як складові частини соціально-економічного потенціалу Житомирщини, потенціал сфери охорони здоров'я, галузей освіти і культури, рекреаційної сфери визначається їх здатністю надавати населенню різноманітні медичні, освітянсько-культурні та рекреаційні послуги і тим самим підтримувати достатній рівень суспільного здоров'я. Слід зазначити, що в цілому, за обсягом зосереджених потужностей соціальної інфраструктури на душу населення, Житомирська область наближається до середньоукраїнського рівня, однак за кількістю лікарняних ліжок і ємністю амбулаторно-поліклінічних закладів поступається іншим областям. Проте вона відрізняється більш-менш достатньою укомплектованістю лікарями і, особливо, середнім медичним персоналом. До того ж, Житомирська область одна з перших в Україні почала впроваджувати систему сімейної медицини, яка неминуче стане базою розвитку майбутньої медицини країни. Тим не менш, стан розвитку соціальної інфраструктури, а особливо медичної її складової не можна вважати задовільним.

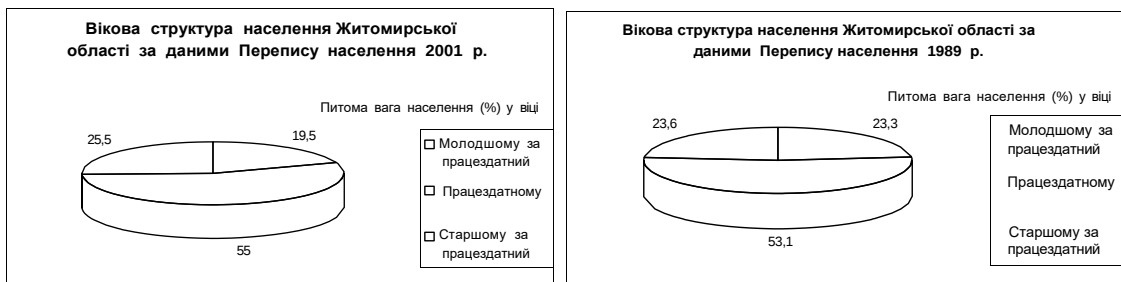

Рис.1. Зміна вікової структури населення Житомирської області за період, що минув між останніми двома Переписами населення України

Вищезазначені факти, а також ряд інших свідчать про те, що подальший соціально-економічний розвиток Житомирської області якщо і гальмується екологічними чинниками, то в основному тими, що пов'язані з наслідками Чорнобильської катастрофи, а зусилля щодо загальної збалансованості повинні бути спрямовані передусім на забезпечення розвитку соціальної інфраструктури (перш за все в сільській місцевості) та загального економічного підйому. Подивимось, чи є вірними ці ствердження по відношенню до окремих районів області.

Звести до загального "знаменника" як позитивні, так і негативні екологічні та соціальні наслідки соціально-економічного розвитку досить не просто. Втім таке завдання не є остаточною метою аналізу. Групування адміністративних районів Житомирської області за соціально-екологічною "проблемністю" розвитку повинне лише в загальних рисах відобразити дійсність, яка мала місце на початок 2002 року.

Вибір показників для розрахунку інтегрального індексу еколого-соціального розвитку довільний, але не безпідставний. Були відібрані головні дані, що зазвичай використовуються в соціальній та екологічній статистиці для загальної оцінки умов проживання населення. На основі ранжування районів області за 7 показниками, що характеризують екологічний стан (табл.1), а також за 7 показниками, що характеризують стан соціального розвитку (продовження табл.1) було обраховано зведений індекс визначення еколого-соціальних проблемних регіонів і встановлено ранг кожного району за ступенем напруженості еколого-соціальної ситуації.

Розрахунок зведеного індексу регіонального еколого-соціального розвитку при складному зведенні j -х ознак на основі ранжирування регіонів за рівнем розвитку здійснювався на основі формули (1):

$$I_{Rij} = 1/n \sum_{j=1}^n R_{ij} \quad (1)$$

де I_{Rij} – зведений індекс регіонального еколого-соціального розвитку; R – рейтинг регіону за j -ю ознакою; n – кількість ознак, за якими оцінювався рівень соціально-екологічного розвитку.

На цій основі райони було об'єднано в три групи, що представлені на рис.2. Найбільш проблемними в плані екологічних і соціальних проблем виявилися Малинський, Коростенський, Овруцький, Ємільченський, Житомирський, Баранівський та Чуднівський райони. Відносно сприятливою ситуацією характеризуються Брусилівський, Ружинський, Любарський, Дзержинський, Червоноармійський, і, незважаючи на значну частку радіаційно забрудненої території і постраждалого внаслідок Чорнобильської катастрофи населення, також Лугинський і Олевський райони.

Наступна комплексна оцінка стану соціальної інфраструктури включала групові оцінки стану двох головних сфер соціального обслуговування, а саме – медичного обслуговування та освіти і культури.

Інтегральний індекс стану соціальної інфраструктури розраховано за формулою (2) [9]:

$$I = \sqrt{(1+I_1) * (1+I_2)} - 1 \quad (2)$$

де I_1 – індекс стану інфраструктури медичного обслуговування;

I_2 – індекс стану інфраструктури освіти та культури.

В свою чергу, формули для обрахування цих двох індексів мають наступний вигляд:

$$I_1 = \sqrt{(1+I_{11}) * (1+I_{12})} - 1 \quad (3)$$

де I_{11} – індекс забезпеченості населення лікарняними ліжками;

$$I_2 = \sqrt[4]{(1+I_{21}) * (1+I_{22}) * (1+I_{23}) * (1+I_{24})} - 1 \quad (4)$$

I_{12} – індекс забезпеченості населення амбулаторно-поліклінічними закладами.

де I_{21} – індекс забезпеченості дошкільними закладами;

I_{22} – індекс забезпеченості середніми учбовими закладами;

I_{23} – індекс забезпеченості книжковим фондом бібліотек;

I_{24} – індекс забезпеченості установами клубного типу.

Оцінка стану соціальної інфраструктури за цими показниками виявила райони, що недостатньо забезпечені об'єктами соціальної інфраструктури. Це, перш за все, (табл.2 і рис.3) Баранівський, Бердичівський, Коростенський, Житомирський, Малинський райони. Якщо порівняти цю групу з групою найбільш несприятливих в еколого-соціальному плані районів, то ситуація потребує негайного вирішення (тобто зміцнення соціальної, і в першу чергу медичної сфери) в Малинському, Коростенському, Баранівському і Житомирському районах. Навпаки, ситуацію із розвитком соціальної інфраструктури можна вважати задовільною в плані формування комфортності проживання населення в Брусилівському, Любарському, Попільнянському, Лугинському, Чуднівському районах. Решта районів знаходяться

посередині, але мають потенціал для збільшення потужностей закладів і відповідної забезпеченості населення об'єктами сфери здоров'я, культури та освіти.

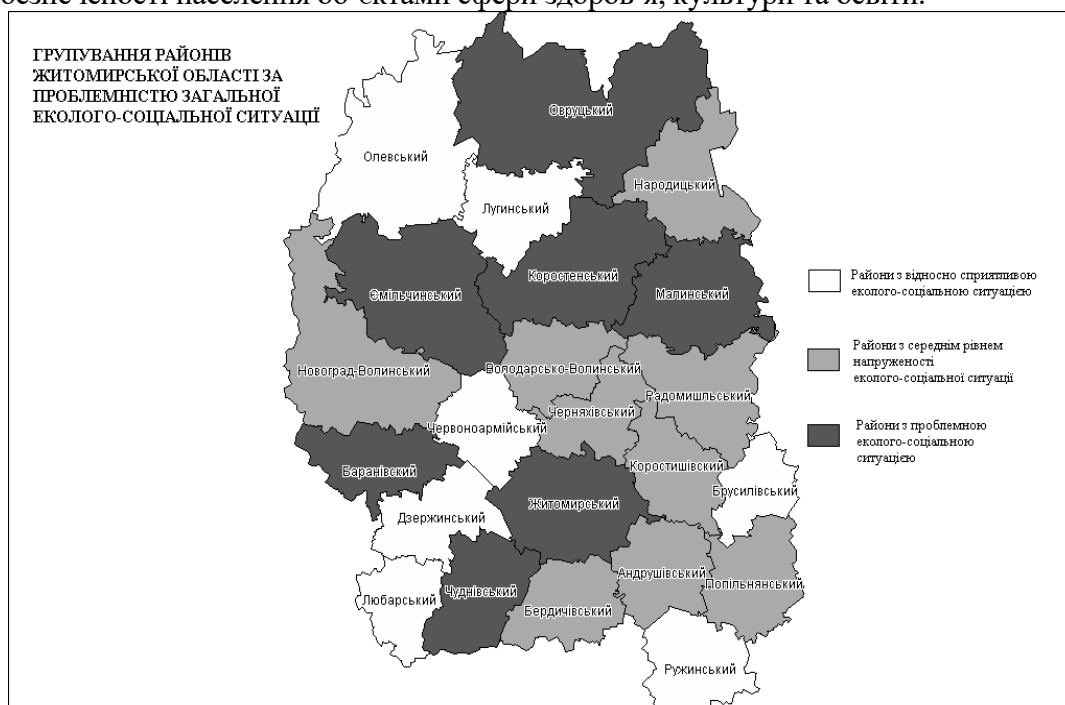

Рис.2. Групування районів Житомирської області за проблемністю еколого-соціальної ситуації, 2001 р.

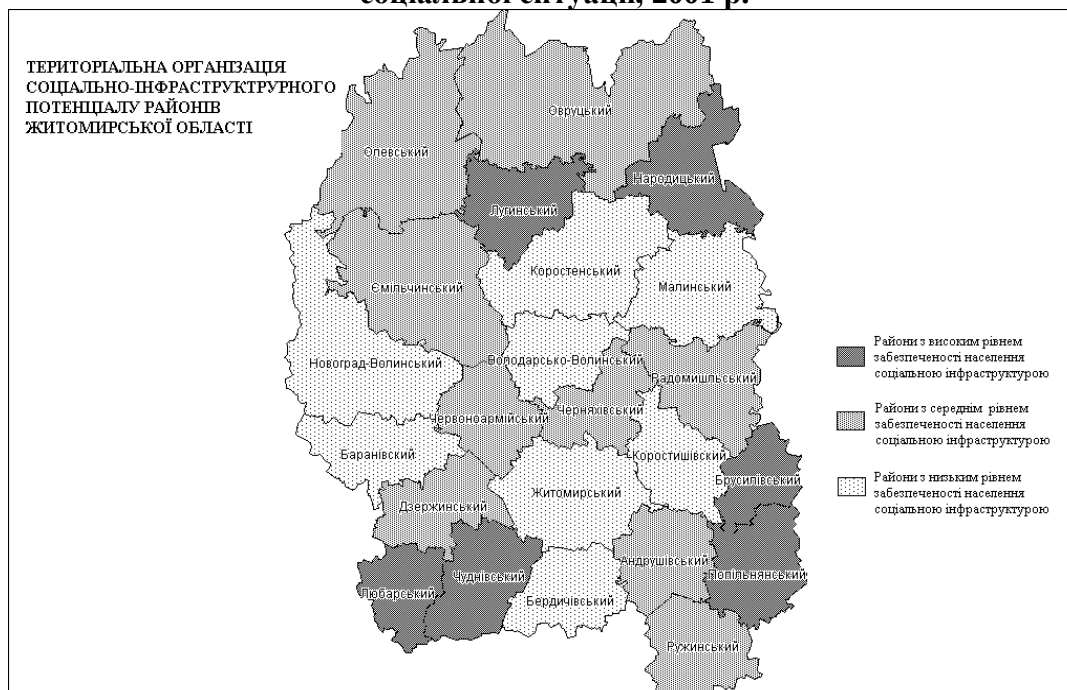

Рис.3. Групування районів Житомирської області за рівнем розвитку соціальної інфраструктури, 2001 р.

Наведені розрахунки і групування районів дозволяє зробити декілька важливих висновків.

По-перше, існує суттєва еколого-соціальна неоднорідність районів Житомирської області, що само по собі є несприятливою передумовою збалансованого розвитку області

в цілому. Слід продовжувати такі дослідження протягом декілька років, щоб виявити системність розвитку ситуації. Це дозволить більш точно охарактеризувати і певною мірою спрогнозувати ситуацію в територіально-адміністративних одиницях області, а також спроектувати конкретні програми їхнього розвитку.

По-друге, комплексний еколого-соціальний аналіз може дати нову інформацію щодо обґрунтування розвитку регіонів, особливо при додатковому підборі статистичних показників і визначення їхньої “вагомості”.

По-третє, концепція регіонального розвитку Житомирської (а принцип і будь-якої іншої області України), якщо таку буде затверджено на державному і регіональному рівнях, має враховувати усі зазначені особливості і відмінності у розвитку окремих територій. Тоді в одних випадках вона буде орієнтуватися більше на екологічні пріоритети розвитку (Лугинський район), в інших – на підняття або зміцнення соціальної інфраструктури (Коростенський, Житомирський та ін. райони) з опрацюванням притаманних саме таким орієнтирам механізмів реалізації державної політики в цілому. Хоча цілком зрозуміло, що домінант при збалансованому розвитку бути не може.

Розвиток обласної соціальної сфери означає не просто зміцнення соціальної інфраструктури як такої (хоча, як доводить аналіз, окремі райони цього дійсно потребують), а інтенсифікацію розвитку її окремих галузей – наприклад, сімейної медицини (з метою профілактики захворювань, а не тільки їх лікування), активної рекреації, Інтернет-клубів замість традиційних клубних закладів, відвідування яких об’єктивно зменшується в усіх регіонах, тощо. Еколого-соціальне середовище буття людини змінюється досить швидко. Уявити собі комфортність життя без елементарних засобів зв’язку і отримання інформації, як і без комплексної медицини, рекреації і організованого дозвілля майже неможливо. А галузі, які за це відповідають, без сумніву не несуть на собі такої екологічної загрози, яку мають промислові підприємства або транспорт. З іншого боку, екологічні негаразди як мінімум відбиваються на стані здоров’я, демографічних показниках, а тому розвиток цілком конкретних соціальних сфер може знизити те навантаження на населення, яке існує на сьогодні. Тим самим підтверджується висновок, що соціальна сфера екологічна, і її потрібно розвивати, екологічні ж негаразди існують не самі по собі, а в сприйнятті їх соціумом, але їх потрібно долати. На що ж звертати увагу в першу чергу допомагає зрозуміти комплексний аналіз рівня напруженості еколого-соціальної ситуації в адміністративних районах.

1. Артеменко В. Методи інтегральної оцінки якості життя населення в управлінні регіональним розвитком // *Регіональна економіка*, 2002. - №1. – С. 166-177; 2. Волошин В., Трегубчук В. Концептуальні засади сталого розвитку регіонів України // *Регіональна економіка*, 2002. - № 1. – С. 7-21; 3. Гукалова І.В. Регіональний аналіз еколого-суспільної ситуації у зв’язку з аварією на Чорнобильській АЕС (на прикладі Київського Придніпров’я). Автореферат дис.к-та географічних наук, К., 1997.- 22 с.; 4. Гуманітарні наслідки аварії на ЧАЕС. Стратегія відродження / Звіт підготовлено П. Греєм на замовлення ПРООН та ЮНІСЕФ за підтримки Управління ООН з гуманітарних питань і Всесвітньої організації охорони здоров’я. — 06.02.2002. — С. 12—13; 5. Меринов Ю.Н. Эколого-социальная комфортность городской среды Ростова-на-Дону // Ростов-на-Дону: Изд-во Ростовского госуниверситета, 2001. – 140 с.; 6. Немец Л.Н. Устойчивое развитие: социально-географические аспекты (на примере Украины): Монография. – Х.: Факт, 2003. – 383 с.; 7. Парамонов З.М., Хренов В.І. Деякі уроки перебудови первинної медико-санітарної допомоги на селі // *хороша здоров’я України*, 2001. - № 1 (1), - С. 8-12; 8. Поліщук С.З., Долодаренко В.О., Чорнобровкіна Н.А. та ін. Системний аналіз і моделювання у розв’язанні проблем сталого розвитку території // *Дніпропетровськ: Ін-т проблем природокористування та екології НАНУ: “Поліграфіст”, 2001. – 136 с.*; 9. Регіони України. Економіко-статистичні порівняння. Основи сталого розвитку Волинської області 2000р., 2001. - №5. - 116с.

Development of social sphere in connection with modern environmental problems is considered. On example of Zhitomyr region the conjugate analysis of ecological and social situation and development level of rayon’s social infrastructure is made. The results of analysis served as a basis for conclusions about development priorities.

Таблиця 1.

Адміністративний район	Екологічний стан													
	Викиди в атмосферне повітря, т/кв.км	Рейтинг	Частка забруднених вод у загальному обсязі скидання млн.м	Рейтинг	Наявність промислових токсичних відходів у сховищах та на території підприємств, т/кв.км	Рейтинг	Частка населення, що проживає на територіях з підвищеним рівнем радіаційного забруднення, %	Рейтинг	Частка забруднених сільгосп-угідь Cs-137 в загальній кількості угідь, %	Рейтинг	Фактично сплачено екологічних зборів, всього, тис.грн.	Рейтинг	Поточні витрати підприємств на основні природоохоронні заходи, тис.грн	Рейтинг
Андрушівський	0,46	6	25	14	0,02	6		4		10	14,7	8	106,6	9
Баранівський	0,79	4	66,7	5	0,01	7		4		10	313,3	1	349,4	13
Бердичівський	1,98	2	64,9	6	0,01	7		4		10	125	2	3078,7	20
Брусилівський	0,01	21	0	18		8		4		10	2,6	20	28,6	5
В.-Волинський	0,44	7	57,1	8	0,06	3	20	3	6,9	8	25,9	5	25624	23
Дзержинський	0,26	11	55,6	9	0,17	2		4		10	8	16	460,8	14
Ємільчинський	0,05	19	33,3	11	0,01	7	100	1	40,9	6	3,1	18	47,8	6
Житомирський	2,09	1	79,5	2	0,21	1		4		10	9,9	13	10222,4	22
Коростенський	0,98	3	70,4	4	0	8	100	1	69,8		11,1	12	2345,9	18
Коростишівський	0,19	14	80	1	0,01	7		4		4	25	6	467,3	15
Лугинський	0,08	17	-	18	0,01	7	100	1	86,8	2	9,9	13	595,5	16
Любарський	0,03	20	25	14	0,01	7		4		10	3	19	66,4	7
Малинський	0,76	5	74,1	3	0,04	5	100	1	35	7	61	3	3696,2	21
Народицький	0	22	-	18	0,02	6	100	1	89,5	1	6,4	17	19	4
Н.-Волинський	0,39	8	61	7	0,06	3	30	2	2,6	9	11,6	11	2702,8	19
Овруцький	0,3	10	32,1	12	0,01	7	100	1	74,7	3	29,8	4	298,6	12
Олевський	0,1	16	20	15	0,02	6	100	1	62	5	13,3	9	220,6	11
Попільнянський	0,25	12	4,3	17	0,01	7		4		10	19,3	7	155,9	10
Радомишльський	0,19	14	28,6	13	0,05	4		4		10	9,4	14	608,1	17
Ружинський	0,05	18	-	18	0,01	7		4		10	2,4	21	2,8	2
Червоноармійський	0,21	13	0	18	0,01	7		4		10	0,9	22	90,1	8
Черняхівський	0,18	15	50	10		8		4		10	8,2	15	11,6	3

Чуднівський	0,35	9	9,1	16	0,02	6		4		10	12,2	10	-	1
-------------	------	---	-----	----	------	---	--	---	--	----	------	----	---	---

Продовження табл.1.

Адміністративний район	Соціальний стан													
	Природний приріст населення, зменшення (-), чол.	Рейтинг	Коефіцієнт дитячої смертності	Рейтинг	Частка пенсіонерів в загальній кількості населення	Рейтинг	Кількість потерпілих на виробництві на 1000 працюючих	Рейтинг	Забезпеченість населення житлом, кв.м	Рейтинг	Середньомісячна заробітна плата, грн	Рейтинг	Рівень зареєстрованого безробіття, %	Рейтинг
Андрушівський	-437	12	14,7	4	34,3	10	1	8	28,1	17	197	16	7,8	4
Баранівський	-377	14	6,7	16	33,2	12	2,1	1	21,8	5	156	7	3,6	16
Бердичівський	-924	3	6,7	16	29,7	20	1,2	6	22,4	8	205	18	5,8	8
Брусилівський	-274	18	12,7	9	36,8	6	0,3	11	38,8	20	179	12	12,5	2
В.-Волинський	-356	15	14,6	5	31,4	17	0,9	9	21,9	6	237	20	14,5	1
Дзержинський	-320	16	6,6	17	31,9	16	2	2	24,9	13	169	11	6,5	7
Ємільчинський	-440	11	14,1	7	37,9	4	0,9	9	22,2	7	140	3	4,2	13
Житомирський	-1739	1	10,5	11	24,5	22	1,4	4	20,6	2	239	21	5,3	9
Коростенський	-1108	2	8,9	13	38,6	3	1,2	6	24,7	12	272	23	4,6	10
Коростишівський	-406	13	5	19	32	15	1,3	5	23,9	11	187	14	3,9	15
Лугинський	-250	19	-	21	37,9	4	0,9	9	25,3	15	186	13	9,6	3
Любарський	-234	22	12,8	8	33	13	0,4	10	23,2	10	128	1	4,3	12
Малинський	-553	7	14,2	6	35,9	8	1,9	3	21,7	4	241	22	5,3	9
Народицький	-237	20	30,2	1	44,3	1	-	12	35,4	19	142	4	3,4	17
Н.-Волинський	-595	6	7,5	14	29	21	1,1	7	20,9	3	200	17	4	14
Овруцький	-726	4	5,1	18	40,3	2	1,4	4	23,1	9	189	15	2,9	18
Олевський	-225	23	4	20	31,3	18	0,4	10	20,3	1	162	9	2,5	19
Попільнянський	-522	8	15,5	3	34,2	11	2	2	26,7	16	218	19	4,3	12
Радомишльський	-649	5	9,7	12	36,1	7	1,1	7	26,5	14	163	10	6,7	5
Ружинський	-458	10	7	15	37,2	5	2	2	28,7	18	158	8	4,3	12
Червоноармійський	-235	21	22	2	30,6	19	1,9	3	24,9	13	135	2	5,3	9
Черняхівський	-319	17	12	10	32,5	14	2	2	25,3	15	145	5	6,6	6
Чуднівський	-498	9	14,1	7	35	9	0,9	9	25,1	14	149	6	4,4	11

Продовження табл. 1.

<i>Адміністративний район</i>	<i>Частковий індекс екологічного стану</i>	<i>Рейтинг регіонів</i>	<i>Частковий індекс соціального стану</i>	<i>Рейтинг регіонів</i>	<i>Зведений індекс визначення еколого-соціальних проблемних регіонів, IRij</i>	<i>Рейтинг регіонів</i>
Андрушівський	8,143	8	10,143	7	9,143	7
Баранівський	6,286	1	10,143	7	8,214	2
Бердичівський	7,286	5	11,286	12	9,286	8
Брусилівський	12,286	21	11,143	11	11,714	20
В.-Волинський	8,143	8	10,429	8	9,286	8
Дзержинський	9,429	12	11,714	13	10,571	14
Ємільчинський	9,714	14	7,714	1	8,714	5
Житомирський	7,571	6	10,000	6	8,786	6
Коростенський	6,571	3	9,857	5	8,214	2
Коростишівський	7,286	5	13,143	15	10,214	13
Лугинський	10,571	16	12,000	14	11,286	18
Любарський	11,571	19	10,857	10	11,214	17
Малинський	6,429	2	8,429	2	7,429	1
Народицький	9,857	15	10,571	9	10,214	13
Н.-Волинський	8,429	9	11,714	13	10,071	12
Овруцький	7,000	4	10,000	6	8,500	3
Олевський	9,000	10	14,286	16	11,643	19
Попільнянський	9,571	13	10,143	7	9,857	11
Радомишльський	10,857	17	8,571	3	9,714	10
Ружинський	11,429	18	10,000	6	10,714	15
Червоноармійський	11,714	20	9,857	5	10,786	16
Черняхівський	9,286	11	9,857	5	9,571	9
Чуднівський	8,000	7	9,286	4	8,643	4

Таблиця 2.

Адміністративні райони	Забезпеченість населення закладами культури		Індивідуальні індекси забезпеченості		Забезпеченість населення закладами освіти		Індивідуальні індекси забезпеченості		Інтегральний індекс стану інфраструктури культури та освіти
	Книжковий фонд бібліотек, примірників на 100 населення	Кількість місць у закладах культури клубного типу на 100 населення	книжковим фондом	місцями у закладах культури клубного типу	Дошкільні заклади на 1000 населення	Середні навчальні заклади на 1000 населення	дошкільними закладами	середніми навчальними закладами	
По області	858	20	1,000	1,000	0,35	0,68	1,000	1,000	1,000
Андрушівський	1154	24	1,345	1,2	0,72	0,75	2,057	1,103	1,4
Баранівський	856	22	0,998	1,1	0,17	0,78	0,486	1,147	0,913
Бердичівський	699	19	0,815	0,95	0,25	0,43	0,714	0,632	0,774
Брусилівський	1425	33	1,661	1,65	0,33	1,32	0,943	1,941	1,519
В.-Волинський	920	27	1,072	1,35	0,23	0,65	0,657	0,956	0,993
Дзержинський	1049	31	1,223	1,55	0,33	1,14	0,943	1,676	1,33
Ємільчинський	1033	35	1,204	1,75	0,17	1,2	0,486	1,765	1,234
Житомирський	679	10	0,791	0,5	0,17	0,28	0,486	0,412	0,541
Коростенський	895	26	1,043	1,3	0,35	0,63	1	0,926	1,063
Коростишівський	801	20	0,934	1	0,44	0,76	1,257	1,118	1,073
Лугинський	1539	33	1,794	1,65	0,58	1,01	1,657	1,485	1,644
Любарський	1032	27	1,203	1,35	0,87	1,1	2,486	1,618	1,622
Малинський	897	25	1,045	1,25	0,38	0,69	1,086	1,015	1,097
Народицький	1627	59	1,896	2,95	0,96	1,58	2,743	2,324	2,454
Н.-Волинський	873	18	1,017	0,9	0,17	0,75	0,486	1,103	0,86
Овруцький	917	25	1,069	1,25	0,46	0,69	1,314	1,015	1,158
Олевський	742	24	0,865	1,2	0,53	0,9	1,514	1,324	1,213
Попільнянський	1373	30	1,6	1,5	0,81	0,92	2,314	1,353	1,668
Радомишльський	913	27	1,064	1,35	0,52	0,92	1,486	1,353	1,308
Ружинський	1229	31	1,432	1,55	0,47	0,96	1,343	1,412	1,433
Червоноармійський	951	41	1,108	2,05	0,27	1,43	0,771	2,103	1,438
Черняхівський	1387	34	1,617	1,7	0,27	1,1	0,771	1,618	1,392
Чуднівський	999	30	1,164	1,5	0,93	0,91	2,657	1,338	1,608

Продовження табл.2.

Адміністративні райони	Забезпеченість населення закладами медичного обслуговування		Індивідуальні індекси забезпеченості		Інтегральний індекс стану закладів мідичного обслуговування	Інтегральний індекс стану соціальної інфраструктури	Рейтинг
	Кількість лікарняних ліжок на 1000 населення	Кількість амбулаторно- поліклінічних закладів на 1000 населення	лікарняними ліжками	амбулаторно- поліклінічними закладами			
По області	8,06	0,24	1,000	1,000	1,000	1,000	
Андрушівський	5,28	0,23	0,655	0,958	0,8	1,079	11
Баранівський	4,24	0,28	0,526	1,167	0,818	0,865	19
Бердичівський	8,66	0,2	1,074	0,833	0,95	0,86	20
Брусилівський	5,49	0,38	0,681	1,583	1,084	1,291	3
В.-Волинський	5,32	0,23	0,66	0,958	0,803	0,896	18
Дзержинський	4,2	0,27	0,521	1,125	0,798	1,047	14
Ємільчинський	5,16	0,29	0,64	1,208	0,903	1,062	13
Житомирський	13,59	0,18	1,686	0,75	1,168	0,828	21
Коростенський	8,35	0,2	1,036	0,833	0,932	0,996	16
Коростишівський	5,29	0,25	0,656	1,042	0,839	0,953	17
Лугинський	5,29	0,29	0,656	1,208	0,913	1,249	5
Любарський	5,97	0,32	0,741	1,333	1,015	1,299	2
Малинський	4,71	0,31	0,584	1,292	0,905	0,999	15
Народицький	7,46	0,35	0,926	1,458	1,176	1,741	1
Н.-Волинський	4,77	0,2	0,592	0,833	0,708	0,783	22
Овруцький	11,58	0,25	1,437	1,042	1,23	1,194	7
Олевський	4,16	0,38	0,516	1,583	0,979	1,093	9
Попільнянський	4,86	0,27	0,603	1,125	0,846	1,219	6
Радомишльський	3,9	0,31	0,484	1,292	0,844	1,063	12
Ружинський	5,98	0,26	0,742	1,083	0,905	1,153	8
Червоноармійський	5,23	0,23	0,649	0,958	0,797	1,093	9
Черняхівський	5,36	0,24	0,665	1	0,825	1,089	10
Чуднівський	5,47	0,3	0,679	1,25	0,943	1,251	4

